

DOELGERICHT EN DOORDACHT

Foto: DCMR

Carina Dijkhuis en Heleen Claringboud zijn lid van de sectie Milieucommunicatie van de VVM. Dit artikel is geschreven in samenwerking met Gerard Lappee en Edwin Regterschot van de DCMR en met Dick Ruimschotel van adviesbureau CMC

Richt je op de risicobedrijven, kruip vervolgens in de huid van die ondernemers en kies tenslotte een effectieve aanpak: in een notendop de aanpak die de DCMR milieudienst Rijnmond sinds 2012 hanteert. Opmerkelijk is dat de focus daarbij ligt op het voorkomen van milieuovertredingen.

De DCMR maakt vergunningen en houdt toezicht op bedrijven in het Rijnmondgebied. Tot voor kort ging bij dat toezicht vooral de aandacht uit naar het *bestrafen* van overtredingen door het opleggen van sancties. Sinds 2012 is er echter meer aandacht voor het voor-

komen van overtredingen. Dat is namelijk goedkoper en effectiever dan ze via sancties ongedaan te krijgen. Hierdoor komt capaciteit vrij voor het toezicht op bedrijven met risico's of waar de naleving van milieuregels te wensen overlaat.

De waarom-vraag

Hoe kun je overtredingen voorkomen? Om die vraag te beantwoorden moet je eerst weten waarom er overtreden wordt.

Is dat vanwege onwetendheid? Financieel gewin? Gebrek aan sociale controle? Of een combinatie hiervan?

Met dergelijke vragen in het achterhoofd, gaat projectleider glastuinbouw Henk Verwoerd binnenkort praten met de tuinders zelf, LTO-Glaskracht, de NVWA en het hoogheemraadschap. "We willen bereiken dat tuinders uit zichzelf de milieuregels gaan naleven. Maar dan moet je eerst weten waarom zij bepaalde milieuregels overtreden. Daarom hebben we de glastuinbouwbranche voorgesteld om een nalevingsanalyse uit te voeren. Deze brengt in kaart welke factoren bepalend zijn voor de naleving van regels en welke aanpak effectief is om het te verbeteren. Men reageerde positief en voelde zich serieus genomen."

Meer sociale controle

Volgens extern adviseur Dick Ruimschotel heeft alleen al het bijeenbrengen van belanghebbenden vaak een positief effect. "Betrokken partijen leren elkaar kennen, krijgen begrip voor elkaars standpunten en spreken elkaar aan op hun verantwoordelijkheden. Regels worden vaak overtreden omdat mensen ze simpelweg niet kennen of niet goed snappen. Kennisoverdracht vermindert daarom het aantal overtredingen dat per ongeluk wordt gemaakt. Ook het vereenvoudigen van de regels helpt daarbij. Zo heeft de DCMR vorig jaar bepaald dat op de tankstations geen volledig installatieboek aanwezig hoeft te zijn, indien deze in digitale vorm al beschikbaar is gesteld. "Als mensen bepaalde regels lastig vinden, twijfelen aan het nut ervan en geen sociale controle ervaren, is de kans op overtreding groter", zegt Ruimschotel. Hij adviseert dan ook om de sociale controle te vergroten door belanghebbenden van ondernemers, denk aan belangengroepen, media en omwonenden, te informeren over de regels en hen te mobiliseren om overtredingen te voorkomen. DCMR heeft dit onder meer toegepast bij de aanpak van vuurwerkverkooppunten. Hierbij zijn omwonenden

geïnformeerd over de aanwezigheid van het verkooppunt en over hoe men eventuele klachten door kon geven. Tegelijkertijd kregen de verkooppunten te horen dat de omwonenden van hen verwachten dat ze zich aan regels houden.

Bewuste overtreders kunnen door controles en handhaving op het rechte pad blijven. De 'verwachte pakkans' moet dan wel voldoende groot zijn. Deze kun je met voorlichting en communicatie groter maken. "Afschrikking door controles en handhaving is relatief duur en het heeft slechts een tijdelijk effect", stelt Ruimschotel. "Hoe meer je doet rondom kennis en motivatie, des te minder overtredingen kom je tegen." De DCMR wil daarom inzetten op voorlichting aan de ondernemers, bekend maken dat er gecontroleerd zal worden en controleresultaten vaker openbaar maken.

Twee sporen

Hoewel deze aanpak ook voor de Rijnmondse milieudienst nieuw is, maakt het al wel onderdeel uit van een door de DCMR vastgestelde methodiek voor projectmatig

werken. "Met voorlichting wordt allereerst de *eigen motivatie* vergroot", vertelt Gerard Lappee. "Dit gebeurt onder meer met normatieve boodschappen." Een voorbeeld van zo'n boodschap luidt als volgt: *'Het naleven van milieuregels is de normaalste zaak van de wereld. De burgers verwachten het van u als ondernemer. En van ons dat wij er op toezien. Maar het is en blijft gewoon uw eigen verantwoordelijkheid.'*

'Meer investeren in kennis en motivatie resulteert in minder overtredingen'

Een tweede spoor betreft druk uitoefenen op belanghebbenden om op die manier de pakkans te vergroten.

Bijvoorbeeld door milieucntroles aan te kondigen

en anderen, denk aan media, belangengroepen en brancheverenigingen, te informeren en te mobiliseren. Hierdoor voelen ondernemers meer sociale controle en zullen zij sneller geneigd zijn de milieuregels na te leven. "Bij de vuurwerkcontroles in 2012 hebben we dit toegepast."

Voorlichting en communicatie

"Binnen onze aanpak rondom toezicht speelt voorlichting en communicatie een belangrijke rol", zegt Edwin Regterschot, DCMR-communicatieadviseur. Hij verwijst naar de controles van tankstations in de regio Rijnmond. De branche werd hierover vooraf geïnformeerd met eenvoudige taal en een normatieve boodschap. Na afloop werden de controleresultaten eerst besproken met de brancheverenigingen en daarna gepubliceerd op de website van de DCMR. Regterschot: "Vanuit onze benadering draagt voorlichting en communicatie bij aan de naleving van de milieuregels. Het weloverwogen openbaar maken van controleresultaten kan dit bijvoorbeeld ondersteunen." Lappee denkt dat de DCMR met de doelgerichte en doordachte aanpak de juiste weg is ingeslagen. "Maar het vergt nog een lange adem om hiervan de vruchten te plukken. Het verantwoordelijkheidsgevoel van bedrijven zal uiteindelijk bepalend zijn."

Carina Dijkhuis en Heleen Claringbould

VVM-bijeenkomst

'Anders communiceren bij toezicht en handhaving'. Zo luidt de titel van een bijeenkomst van de VVM-sectie Milieucommunicatie op maandag 16 september 2013. Centraal staat de toegevoegde waarde van voorlichting en communicatie voor omgevingsdiensten. Sprekers tijdens deze bijeenkomst zijn onder meer projectleider Henk Verwoerd en communicatieadviseur Edwin Regterschot, beiden DCMR.

Plaats: Omgevingsdienst Haaglanden (ODH), Provinciehuis Zuid-Holland, Den Haag

Tijdstip: 13:30-17:00

Aanmelding en meer informatie: www.vvm.info